

Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram Prioriteringer for 2015

På finansloven er der reserveret ca. 130 mio. kr. til MUDP i 2015 til at støtte virksomhedernes udvikling af nye miljøteknologiske løsninger. Indsatsen skal bidrage til at sikre et bedre miljø samtidigt med, at der skabes nye muligheder for eksport og grønne produktionsarbejdspladser i Danmark.

Miljøministeren har d. 17. december 2014 fremsat et forslag til lov om MUDP. Loven blev vedtaget i folketinget den 5. februar 2015 og trådte i kraft den 15. februar 2015. Af loven fremgår det, at der nedsættes en uafhængig bestyrelse, som skal bidrage til en yderligere professionalisering af MUDP. Den nye bestyrelse skal fremover bl.a. fordele tilskud til virksomhederne og udarbejde en 4-årig strategi for indsatsen. 2015 bliver et overgangså, hvor miljøministeren fastlægger den overordnede grundlag for prioritering af indsatsen, og bestyrelsen træffer afgørelser om den konkrete udmøntning af midlerne.

I fastlæggelse af indsatsen fokuseres på de udfordringer, der kan forventes i forhold til miljø og menneskers sundhed. Der er lagt vægt på at sikre synergi med eksisterende og kommende strategier på miljøområdet. Det gælder for aktiviteter i pakken ”Ren luft til danskerne”, Kemikalieindsatsen 2014-2017, Ressourcestrategien ”Danmark uden affald”, strategien for forebyggelse af affald samt særligt fokus på at opnå en mere effektiv og innovativ vandsektor, som både bidrager til udnyttelse af ressourcer i spildevandet og har fokus på at udvikle løsninger, som sikrer både borgere og miljø overfor forventede øgede vandmængder.

På den baggrund kan der i 2015 ansøges om tilskud til miljøteknologi projekter inden for følgende miljøtemaer:

- Vand og klimatilpasning
- Cirkulær økonomi med fokus på forebyggelse og genanvendelse af ressourcer
- Renere luft og mindre støj
- Færre problematiske kemikalier
- Industriens miljøindsats
- Økologisk og bæredygtigt byggeri

Målgruppen for programmet er især danske produktionsvirksomheder og andre, der satser på at udvikle ny miljøteknologi både til det danske og det globale marked. Langt størstedelen af midlerne anvendes til konkrete udviklings- og demonstrationsprojekter. I 2015 vil der særligt være fokus på at prioritere større fyrtårnsprojekter, hvor nye miljøteknologiske løsninger demonstreres og afprøves i fuld skala.

Som led i indsatsen medfinansieres på udvalgte områder partnerskaber for at styrke samspillet mellem miljøreguleringen og innovation i virksomhederne og øvrige aktører. Derudover gives mindre tilskud til aktiviteter, der fremmer eksport af grønne danske løsninger til lovende markeder.

På finansloven er dele af MUDP bevillingen øremærket særlige formål som fx ren luft og fremme af økologisk/bæredygtigt byggeri. Dette vil naturligvis afspejle sig i fordelingen af den samlede ramme.

Miljøudfordringer i fokus

Nedenfor er skitseret de udfordringer, hvor Miljøministeriet aktuelt vurderer, at der er størst behov og potentiale for nye miljøteknologiske løsninger. Der vil også være mulighed for at søge tilskud til projekter, hvor virksomheder kan bidrage til løsning af andre væsentlige miljøudfordringer end skitseret nedenfor. Forudsætningen er, at projekterne vurderes at have et stort miljø- og markedspotentiale i form af miljø- og cost-effektive løsninger, som både kan gavne miljø, vækst og beskæftigelse.

Mere effektiv og innovativ vandsektor

Globalt er vandressourcerne presset af overudnyttelse og forurening, og også i Danmark står vandsektoren over for nye udfordringer og muligheder. En bedre vandudnyttelse og udnyttelse af ressourcerne i vandet er helt central i en cirkulær økonomi. Decentrale rensningsløsninger bliver mere kosteffektive, og der er øget fokus på at generere energi og genanvende restprodukterne i spildevandet samtidigt med at minimere forbruget af vand samt bedre udnyttelse af vand, der ikke har drikkevandskvalitet. Mindre vandforbrug i virksomhederne vil samtidigt styrke deres konkurrenceevne. Dermed forbedres forudsætningerne for at udvikle potentialer på teknologiområdet samt håndtere de udfordringer, som blandt andet vandplanerne stiller os overfor. Dertil kommer, at der skal udvikles løsninger i forhold til nye fokusområder som fx mikroplast og spildevandsoverløb, hvor spildevandsrensningen ikke er optimal i dag.

Prioriterede miljøteknologiske udfordringer for MUDP i 2015:

- Udnyttelse af ressourcerne i spildevandet – synergier vand/energi, fosfor mv.
- Decentrale rensningsløsninger – på landet, hospitaler, ballastvand og produktion.
- Rensning i forhold til miljøfremmede stoffer, herunder stoffer på mikroniveau og mikroplast i miljøet.
- Optimeret udnyttelse af spildevandsnettet herunder at undgå overløb.
- Sikring af rent drikkevand.
- Reduktion af vandtab i ledningsnettet.

Klimatilpasning – fokus på øgede vandmængder

I løbet af de næste årtier vil der gradvist komme mere regn, mere vind, højere vandstand og mere ekstremt vejr. Klimaændringerne vil lægge et stort pres på kloaksystemerne og på kysterne i Danmark, men løsningen er ikke nødvendigvis at udskifte rør, så de får en større kapacitet eller at bygge højere diger. Der er behov for løsninger, som forhindrer spildevandsoverløb ved at kombinere varslingsystemer med teknologier og metoder til tilbageholdelse og nedsivning af regnvand, og som kombinerer brugervenlige varslingsystemer med monitoring af risiko for højere vandstand. Og der er behov for afløbsteknologier, der bremser, fordeler og rensner regnvandet, og løsninger, der sætter fokus på styring af vandudfordringen i det åbne land.

Prioriterede miljøteknologiske udfordringer for MUDP i 2015:

- Monitoring og brugervenlige varslingsystemer af risiko for højere vandstand samt nedbør og overfladevand.
- Avancerede og intelligente løsninger til at klimatilpasse byområder.
- Håndtering og rensning af overfladevand i byer og det åbne land.
- Intelligent styring af spildevandssystemer bl.a. på baggrund af bedre varslings.
- Bæredygtige løsninger, der sikrer fjorde og åer mod højere vandstand.
- Kortlægning og simulering af oversvømmelsesrisici.
- Sikring af værdier ved oversvømmelser.

Cirkulær økonomi med fokus på forebyggelse og genanvendelse af ressourcer

Affaldsmængderne skal minimeres, og en mere effektiv ressourceanvendelse skal fremmes. Der er behov for at genanvende ressourcerne i affaldet bedre, og der skal arbejdes for at anvende recirkulerede materialer i nye produkter. Der er også behov for at

forebygge affald, dvs. mindske spild, reducere mængden af affald og mindske indholdet af problematiske stoffer i produkter. Det omfatter alle typer af aktiviteter, der kan igangsættes, inden produkter bliver til affald. Ressourcestrategien ”Danmark uden affald” og strategien for forebyggelse af affald sætter fokus på virksomheder og forbrugeres indsats. Virksomheder kan styrke konkurrenceevnen ved at udvikle nye forretningsmodeller og ved at udnytte ressourcerne mere effektivt og designe produkterne, så komponenter og materialer kan indgå i produktionen på ny.

Prioriterede miljøteknologiske udfordringer under MUDP i 2015:

- Øget ressourceeffektivitet og teknologiske løsninger, der mindsker spild i detailledet. Design for øget levetid, herunder nye forretningsmodeller og bedre muligheder for at reparere og genbruge produkter og komponenter.
- Udfasning af problematiske stoffer i produkter og komponenter.
- Nyttiggørelse af recirkulerede materialer som f.eks. plast og tekstiler ved udvikling og produktion af nye produkter, herunder bl.a. også at kunne beskrive og dokumentere materialernes mekaniske, sundheds- og miljømæssige egenskaber.
- Øget genanvendelse af ressourcerne i kildesorteret organisk affald, hvor energien udnyttes bedst muligt samtidig med, at næringsstoffer ol. indvindes.
- Øget genanvendelse af de tørre materialer i affaldet, fx elektronik-, metal, tekstiler og plastaffald fra indsamling og sortering til oparbejdning.
- Oprensningsteknologier til udnyttelse af ressourcer og energiindhold fra deponier.
- Øget kvalitet i genanvendelsen af bygge- og anlægsaffald.

Renere luft

På verdensplan er luftforurening fra trafikken, energiproduktion og industri i de store byer, fx kvælstofilter, svovldioxid og partikler på vej til at blive den primære miljørelaterede sundhedsrisiko. Der er således en stærkt stigende efterspørgsel efter løsninger, som kan reducere forureningen i byerne. Som stærk søfartsnation har Danmark gode forudsætninger for at bidrage til renere skibsfart, som stiger som følge af den stigende verdenshandel. Regeringen ønsker at reducere luftforureningen til gavn for borgerne og har derfor efter aftale med en bred kreds i Folketinget afsat i alt 149 mio. kr. over 3 år (2014-16) til at reducere partikelforurening samt sikre overholdelse af EU's grænseværdi for kvælstofilter. Heraf vil godt 10 mio. kr. blive udmøntet gennem MUDP.

Prioriterede udfordringer under MUDP i 2015:

- Den tætte by's særlige udfordringer med trængsel og luftforurening.
- Luftforurening fra den globalt voksende skibs- og vejtransport.
- Luftforurening fra energifremstilling og industriproduktion.

Mindre støj

Mange mennesker i Danmark er udsat for generende støj som for eksempel støj fra vejtrafik, der er en væsentlig kilde til sygdom og tabte leveår i Danmark. Med butikker og arbejdsplader, der er aktive hele døgnet, kan der forventes et skærpet ønske om fred og ro i aftentimerne og uforstyrret søvn om natten. Der forventes en stigende global efterspørgsel efter teknologi, der kan forebygge og begrænse støj. Danmarks ambitiøse målsætninger for vindkraft har endvidere sat fokus på behovet for at reducere og regulere støj fra vindmøller.

Prioriterede udfordringer under MUDP i 2015:

- Mindre støj fra vejtrafik.
- Reduktion af støj fra bygge- og anlægsarbejder, herunder byggematerialer, der begrænser støj (eksempelvis støjisolerede altaner).
- Støjsvag varelevering og varemottagelse.
- Støjsvage varmepumper.

- Begrænsning af vindmøllestøj.

Fokus på skadelige kemiske stoffer

De produkter og materialer, som vi bruger i Danmark, indeholder ofte kemikalieråvarer, der er produceret langt fra Danmark. Derfor er der behov for løsninger, der omfatter hele varekæden. Indsatsen skal fokusere på krav til leverandørernes råvarer og produkter og på at reducere og erstatte brugen af skadelige kemikalier i produkter og produktionsprocesser til gavn for miljøet og forbrugeres og arbejdstageres sundhed. Særligt er der behov for løsninger, der bidrager til en mere bæredygtig udnyttelse og genanvendelse af materialer – herunder eksempelvis udvikling af nye biobaserede materialer og produkter. Indsatsen skal spille sammen med den vidensopbygning og de konkrete substitutionsaktiviteter, der igangsættes under det nyoprettede partnerskab for substitution af skadelige kemiske stoffer, og der bør være fokus på stoffer, som myndighederne i EU på sigt ønsker udfaset.

Prioriterede miljøteknologiske udfordringer under MUDP i 2015:

- Reduktion af problematiske kemikalier, herunder biocider, i produkter og produktion i industrien.
- Bæredygtige alternative løsninger til anvendelsen af problematiske kemikalier, herunder til bl.a. bekæmpelse af ukrudt og skadedydere på rekreative arealer.

Industriens miljøindsats

I den stadig stigende globale konkurrence skal danske virksomheder kunne respondere hurtigt på innovative teknologier, der kan bidrage til at reducere virksomhedens miljøpåvirkning og medføre bedre ressourceeffektivitet. Ressourceeffektivitet vil spille en stadig større rolle i forhold til styrkelse af konkurrenceevnen. De danske virksomheder har en god mulighed for at være på forkant i forhold til fastlæggelse og gennemførelse af EU's virksomhedsrettede miljøkrav.

Prioriterede miljøteknologiske udfordringer under MUDP i 2015:

- Udvikling af løsninger, der kan bringe danske virksomheders teknologiudvikling på forkant med EU's miljøregulering med særlig fokus på Bedste Tilgængelige Teknikker (BAT).
- Fremme ressourceeffektivitet og lukkede ressourcekredsløb i virksomheder og mellem virksomheder.

Fremme af økologisk og bæredygtigt byggeri

Opførelse, drift, vedligeholdelse og nedtagning af bygninger har stor indflydelse på vores livskvalitet, samfundsøkonomi, arbejdsmarked og miljøforhold. EU Kommissionen vurderer, at omkring 40 % af miljøbelastningen er relateret til byggeriet. Der er behov for et mere bæredygtigt byggeri, herunder bl.a. et mere ressourceeffektivt byggeri, hvor materialerne i byggeriet kan indgå i et økonomisk og ressourcemæssigt kredsløb. Desuden kan et bedre og sundere indeklima medvirke til højere produktivitet hos medarbejdere, hvilket positivt påvirker sundhed, økonomi og bygningens værdi. Der forventes generelt et voksende marked for bæredygtige bygninger og byggematerialer, og der er behov for en udvikling af nye løsninger eller skalering af eksisterende løsninger, hvis Danmark skal være leverandør til dette marked.

Prioriterede miljøteknologiske udfordringer under MUDP i 2015:

- Innovative teknologier til at øge og fremme bæredygtigt ressourcekredsløb i byggeriet i forbindelse med et fyrtårnsprojekt, herunder
 - Udvikling af den 'cirkulære byggeplads', hvor eksisterende materialer genbruges direkte i byggeriet.
 - Byg og design til genbrug, herunder udfasning af problematiske stoffer, der vanskeliggør genbrug eller påvirker indeklimaet negativt.

- Dokumentation, skalering eller standardisering af løsninger, der kan understøtte udbredelsen af disse.

Fyrtårnsprojekter – udvikling og demonstration i fuld skala

Fyrtårnsprojekterne er større satsninger, der går længere på miljøområdet end loven foreskriver og gerne involverer flere relevante aktører. Fyrtårnsprojekter skal ses som en hjælp til pionerer på miljøområdet, og tilskud fra MUDP afhjælper en del af de økonomiske usikkerheder, der ellers er forbundet med etableringen af nye løsninger i fuld skala. Fyrtårnsprojekterne skal fremme samarbejde på tværs af brancher og kan konkret bidrage til at profilere Danmark som foregangsland, når det handler om udvikling af konkurrencedygtige miljøteknologiske løsninger.

Fyrtårnsprojekter kan være større projekter indenfor bl.a. renere luft, vand og cirkulær økonomi og øget genanvendelse af ressourcer. Det forventes, at der laves et selvstændigt bredt opslag på dette område i 2015, som har fokus på at understøtte etablering af nye løsninger i fuld skala. Den kommende bestyrelse vil efterfølgende vurdere og prioritere hvilke konkrete fyrtårnsprojekter, der igangsættes. Der kan i særlige tilfælde opslås fyrtårnsprojekter indenfor mere specifikke temaer. F.eks. er Miljøministeriet i forlængelse af det danske statsbesøg i Kina i dialog med kinesiske miljømyndigheder om muligheden for at etablere en dansk showcase på en vandforsyning i Kina.

Andre initiativer indenfor MUDP

Eksport og miljøsamarbejde

Forudsætningen for at fastholde danske virksomheders styrkepositioner inden for miljøteknologi er, at deres løsninger kommer ud på det globale marked. EU er langt det vigtigste marked for danske producenter af miljøteknologi, men det indre marked er pt. kendetegnet ved lav økonomisk vækst. Derfor er det vigtigt, at danske leverandører af miljøteknologi kommer ud på de lovende vækstmarkeder, hvor også danske løsninger kan skabe de største miljøforbedringer.

Der vil under MUDP i 2015 kunne gennemføres initiativer, der understøtter danske virksomheders muligheder for at afsætte miljøteknologiske løsninger tilpasset udfordringerne på eksportmarkederne.

Partnerskaber

Der er under programmet mulighed for at etablere partnerskaber for innovation, hvor der vurderes at være potentiale for at skabe merværdi ved at koordinere udviklingen af regulering og miljøindsats med virksomhedernes innovation. Partnerskaberne samler foruden relevante myndigheder også brugere og leverandører af ny miljøteknologi. Det vurderes, at producenter, forskere, kommuner, grønne organisationer, indkøbere, forbrugere og affaldsindsamlere osv. i langt højere grad end i dag kan udnytte hinandens viden og erfaringer og dermed fremme dialog og nytænkning i form af miljøteknologiske løsninger.

Partnerskaberne skal bidrage til, at danske producenter af miljøteknologi får bedre forudsætninger for at være "first mover" i forhold til ændringer af miljøindsatsen f.eks. ved gennemførelse af nye miljørelaterede EU-direktiver. Samtidigt kan partnerskaberne forberede erhverv på at løfte nye miljøforpligtelser, så de kan gennemføres så effektivt som muligt. Det kan også være formålet med et partnerskab at styrke en miljøteknologisk klynge på et udvalgt område.

Mulige nye MUDP-partnerskaber i 2015 kan f.eks. være på følgende områder:

- Miljøteknologiske muligheder på luftområdet.
- Giftfri rottebekæmpelse – samarbejde om udvikling og fremme af rottebekæmpelse uden skadevirkninger på det øvrige miljø.

- Samtænkning, udvikling og demonstration af konkrete omkostningseffektive renseløsninger for spildevand i et landdistriktsområde med store krav til forbedret spildevandsrensning.
- Klimatilpasning af byområder på baggrund af kommunernes klimatilpasningsplaner på tværs af kommune grænser.

Bestyrelsen har mulighed for at igangsætte yderligere partnerskaber i 2015.